

Reportatge **Glòria Farrés**

W. FAULKNER

50 anys de la seva mort

William Faulkner va néixer el 1897 a l'estat de Mississipi. Va formar part del grup anomenat la generació perduda (Hemingway, Steinbeck, Dos Passos...) i de tots ells, amb el temps, és qui ha consolidat més clarament la seva posició entre els clàssics del segle XX. La seva obra gira sempre al voltant d'un únic tema: la vida èpica del sud. Hereta la immensitat literària i la profunditat religiosa de Melville, desenvolupa temes propis de la tragèdia grega i de Shakespeare i, des d'aquesta gran tradició fa aparèixer, forjat amb una escriptura obsessionada i gairebé hipnòtica, el *deep south* nord-americà.

Era el més gran de quatre germans. Va ser un mal estudiant. Tenia un esperit rebel. No va acabar cap carrera, però bé que llegia i escrivia molt. Després d'un desengany sentimental, va voler participar com a pilot aeri en la Primera Guerra Mundial, però no ho va aconseguir. Va viatjar a Nova York primer, després a Europa, i va tornar a la seva terra natal on, instal·lat a Nova Orleans i sota la tutela de l'escriptor Sherwood Anderson, va completar la seva formació autodidacta. En la dècada que va de 1929 a 1939 va publicar les novel·les més importants: *El brogit i la fúria*, *Mentre agonitzo*, *Santuari*, *Llum d'agost*, *Absalom*, *Absalom* i *Palmeres salvatges*. A partir del 1932 va passar llargues temporades a Hollywood treballant com a guionista pel seu amic i director Howard Hawks. El 1949 va guanyar el premi Nobel. Després encara va publicar obres tan importants com *Rèquiem per una monja* i *Una falla*. La seva producció consta de dinou novel·les, unes setanta-cinc narracions curtes i uns quants versos.

Experimental i clàssic

La seva obra no és fàcil de llegir. La tècnica i l'estructura dels seus relats són complexes. Carregades d'una poesia aspra, les seves narracions es desenvolupen en una atmosfera de pessi-

misme on l'home és envoltat per un món del qual no pot fugir. La seva tècnica, influenciada per Joyce i Woolf, fa conèixer la realitat a partir del monòleg interior dels que la viuen. Sovint és confús, perquè avança i retrocedeix en el temps narratiu. Cada personatge mostra el seu punt de vista i les diferents històries dibuixen perspectives que se superposen. Al començament xoca una mica, però cal abandonar-se a aquesta tècnica prodigiosa, perquè al final el relat pren una forma precisa i lluminosa. En unes xerrades que va fer com a escriptor resident a la Universitat de Virgínia explica per què usa aquesta tècnica: "Crec que cap home, ni tan sols

crea, amb una prosa d'una originalitat radical, senzilla i alhora solemne, un fatalisme que narra la realitat viva, trista, sòrdida, del sud. A la base, hi ha sempre un sentiment d'horror cap a la família i la comunitat. L'únic valor de què disposa l'home faulknerià per fer-hi front és una resistència estoica i deslliurada de qualsevol esperança. Hi ha un despulament del que entenem per humanitat, fins al punt que André Gide arriba a dir que els personatges de Faulkner no tenen ànima.

'Absalom, Absalom'

Una de les seves obres més reeixides és *Absalom, Absalom*. El títol prové de l'Antic Testa-

cia abans de la Guerra de Secesió i travessa diverses generacions. De rerefons, hi ha sempre els negres i els blancs separats per un abisme.

Confrontant les veus dels diversos personatges, Quentin intenta explicar el sud a un noi del nord. És una immensa excavació per desenterrar un món que encara perviu en l'ànima dels autòctons. Sempre és present l'element de la fatalitat, del destí. Hi ha una frase cèlebre de la Rosa Coldfield que diu: "Algunes coses han de ser, tant si existeixen com si no." El noi del nord, que bé podria ser un lector qualsevol, diu: "Com hi ha món, que n'és, de divertit, el sud. És més bo que el teatre, oi?"

És millor que *Ben-Hur*, eh! No m'estranya que de tant en tant n'hagueu de marxar, no?"

S'ha dit que William Faulkner és qui ha donat l'expressió més forta dels suds del món, qui l'ha descrit amb el poder d'una epopeia. L'autor en una carta al seu amic i escriptor Malcolm Cowley ve a dir que hagués nascut on hagués nascut, hauria parlat de la seva terra: "M'inclino a creure que el meu material, el sud, no té gaire importància per a això que faig. Passa simplement que el conec, i a la vida no hi ha temps d'aprendre un altre lloc i alhora escriure."

El sentit del temps

Pocs escriptors de la literatura universal aconseguen donar el sentit del temps com ho fa Faulkner. Potser només Proust, però bé que és tot un altre estil, o potser els grans llibres sagrats. En la seva obra, és com si tot el temps històric es condensés en la vida provisional d'un home, com si n'assumís la forma eventual per després desfer-la, teixint i trencant el fil del relat. És un temps que va endavant i endarrere, que es dissipa i torna, un temps prenyat d'una voluntat que els homes encarnen puntualment

fins que s'esvaeix i es reencarna en una altra generació. Un temps i una voluntat, doncs, que corren alhora per les venes de l'individu i de la història.

Aquesta densitat temporal es respira sempre en el sud faulknerià, com una acumulació contínua i present que és protagonista, fins al punt que pot canviar el llenguatge, la manera de referir-s'hi. "El passat mai no mor, ni tan sols no ha passat", afirma a *Rèquiem per una monja*. Com a la tragèdia grega, el passat familiar determina el destí, arrossegues la culpa dels teus.

La frustració

Les protagonistes, sovint blanques, pobres, solteres i, en alguns casos, a més, embarassades, mostren una gran dignitat, una qualitat humana extraordinària. És el cas de Lena Grove de *Llum d'agost* o de la Dewey Dell de *Mentre agonitzo*. Per bé que sovint s'ha considerat que en la seva obra hi ha una actitud masclista i primitiva, i en molts casos és cert, les dones faulknerianes són coratjoses i nobles, ben conscients de la seva posició inferior dins l'escala social i tanmateix lluitadores i essencials dins la societat del sud.

A través d'aquestes dones –i també a través del tracte dominant sobre els negres–, Faulkner pot reflectir la frustració i la castració vital del món del sud. I així, trobem descripcions molt precises de la morbositat i la voluptat que perviu sota les relacions ferrenyament establertes entre homes i dones i entre blancs i negres. Per exemple, hi ha un moment a *Absalom, Absalom* que una serventa negra atura amb la mà la Rosa Coldfield. Aquest moment se'n narra amb un gran realisme: "Hi ha alguna cosa en el frec de la carn amb la carn que anul·la, que tira pel dret, bruscamment i directa a través de les vies llargues i tortuoses de la correcció, que tant els enemics com els amants coixeixen bé perquè els fa el que són –contacte i contacte d'allò que és la ciutadella de l'íntim i propi, d'allò nuclear: no l'espe-

Una imatge de la casa de Faulkner a Oxford, al sud dels Estats Units ARXIU

un, no pot discernir la veritat. Et cega. Un l'esguarda i només n'interioritza un fragment. Un altre en mira una altra part, lleugerament deformada. Així doncs, la veritat és allò que tots junts han vist, però bé que cap n'hagi tingut una visió total."

Sota aquesta estructura narrativa, Faulkner inventa un gran comtat del sud (Yoknapatawpha) i uns personatges (alguns dels quals passen d'una novel·la a una altra) violents, dominadors i insadollables. Re-

ment, del segon llibre de Samuel, en el qual també hi ha un pare que ordeix la mort d'un fill. Una de les protagonistes, la Rosa Coldfield, una dona del sud, explica a Quentin Compson (personatge que també surt a *El brogit i la fúria*), amb un ressentiment i odi extraordinaris, la història de Thomas Stupen. Aquest home, fascinant i monstruós, té un coratge irreflexiu però heroic, la seva naturalesa sembla a mig camí entre els homes i els déus. La narració s'ini-

rit, l'ànima. La ment licorosa i descenyida pertany a qualsevol i pot envair qualsevol passadís d'aquest habitacle terrenal, però deixem que la carn toqui la carn, i veurem rompre's la closca d'ou de tots els sants i senyes de la casta i del color."

Credo literari

William Faulkner tenia un caràcter difícil. Era esquerp, lacònic i un gran bevedor. Es refugiava en la seva casa de Rowan Oak, a Oxford. Va comprar una granja prop de la casa on s'ocupava de la sembra i de la collita, així com de la cria de bestiar. Deia: "Sóc un granger, no un literat." Les caceres anuals el compensaven "del dolor i del cansament d'escriure".

A principis de 1950, va mantenir una breu relació amb una estudiant de la Universitat de Virgínia que volia ser escriptora. Gràcies a les cartes creuades que es conserven, tenim accés als consells afectuosos que vénen a ser una mena de credo literari: "Has de rumiar-t'ho, això exigeix el dolor i el treball, sobretot el treball, la disposició i la voluntat, sacrificar-ho tot per això." I més enfocat a l'escriptura: "Hi ha d'haver quelcom que cremi a les teves entranyes fins que sigui dit." I fent referència al procés creatiu: "Has d'esbucar els teus murs, has de ser capaç de tot, has d'admetre [...] tot el dolor i passió humanes."

Influències de Faulkner

La influència de Faulkner va ser molt gran. Cinquanta anys després de la seva mort encara en trobem rastres. En la mateixa literatura nord-americana trobem Malcom McCarthy i Flannery O'Connor. En la sud-americana, hi ha Rulfo, García Márquez i Vargas Llosa. Aquesta influència també arriba a la literatura catalana. Està gairebé tot traduït al català, tret dels contes. Mercè Rodoreda el llegia a l'exili i l'admirava. S'ha dit que ha influït a Pedrolo (que va ser un dels seus traductors), a Porcel, a Blai Bonet... Fins i tot podem trobar empremtes en autors d'última fornada com Francesc Serés, i no tant en l'estil però sí en el tractament del tema en autors més recents com Marta Rojals.

Joan Triadú va dir: "La veritat de Faulkner, envoltada d'odi i de desesper, no modificada però sí consolada pel cristianisme, és en l'hòrrida usura del sud profund on caldrà sempre cercar-la, car ell ho volgué així, i només així esdevingué universal: en l'arrelament, que fa l'home invencible." *